

Nico Liimatainen & Teija Portaankorva

PSYKOSOSIAALINEN TUKI LASTENSUOJELUSSA

Nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

PSYKOSOSIAALINEN TUKI LASTENSUOJELUSSA

Nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Nico Liimatainen & Teija Portaankorva
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma, Sosionomi (AMK)

Tekijät: Nico Liimatainen & Teija Portaankorva
Opinnäytetyön nimi: Psykososiaalinen tuki lastensuojelussa
Työn ohjaaja(t): Merja Savolainen, Liisa Seppänen & Pirjo-Riitta Ylikauma
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024 Sivumäärä: 36

Tämä opinnäytetyö kuvailee lastensuojelun sijaishuollossa tapahtuvaa psykososiaalista tukea nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tavoitteena on tuottaa lastensuojelutyön ammattilaisille kooste tutkittuun tietoon perustuen lasten ja nuorten psykososiaalisesta tuesta sijaishuollossa.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu sijaishuollon merkityksen avaamisesta sekä psykososiaalisen tuen osallisuuden ja vuorovaikutuksen käsitteiden määrittelystä. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimusaineisto koostuu kahdesta suomenkielisestä raportista ja kahdesta englanninkielisestä tutkimuksesta. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysiin avulla.

Tutkimustulosten perusteella psykososiaalinen tuki lastensuojelussa on dialogisuutta nuorten ja työntekijöiden välillä, osa sijaishuollossa tapahtuvaa kasvatusta, nuorten perustarpeiden täyttämistä sekä turvallisuuden tunteen välittämistä nuorille. Aineistosta välittyi psykososiaalisen tuen kytkettyvän vahvasti sijaishuollon arkeen. Jatkotutkimuksia aiheesta voisi toteuttaa esimerkiksi perhetyön näkökulmasta.

Asiasanat: lastensuojelu, sijaishuolto, osallisuus, nuoret, psykososiaalinen tuki, emotionaalinen tuki

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services, Bachelor of Social Services

Authors: Nico Liimatainen & Teija Portaankorva
Title of thesis: Psychosocial Support in Foster Care
Supervisor(s): Merja Savolainen, Liisa Seppänen & Pirjo-Riitta Ylikauma
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024
Number of pages: 36

This thesis describes the psychosocial support in foster care from the perspective of adolescents participation and interaction. The aim was to provide a compilation for child protection professionals based on researched information about the psychosocial support of children and adolescents in foster care.

The theoretical basis of the thesis consists of opening up the meaning of foster care and defining the concepts of participation and interaction as a form of psychosocial support. The thesis is a qualitative study and the research method chosen is a descriptive literature review. The research material consists of two reports in Finnish and two studies in English which were analyzed by using a data-driven content analysis.

According to the results psychosocial support in child protection services is dialogue between adolescents and adults working in CPS. It is a part of upbringing in foster care and fulfilling the basic needs of adolescents. It is also conveying a sense of security to adolescents in foster care. Further research on the subject could be carried out, for example from the perspective of work with families.

Keywords: child protection, foster care, child welfare, youth, adolescents, teenagers, psychosocial support, emotional support

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLTO	7
	2.1 Sijaishuollon merkitys nuorille	7
	2.2 Osallisuus ja vuorovaikutus osana psykososiaalista tukea.....	10
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
4	KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
	4.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	14
	4.2 Koehaut ja aineiston hankinta	16
	4.3 Valittu aineisto	18
	4.4 Aineiston analyysi.....	20
	4.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	24
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
	5.1 Dialogisuus nuoren ja työntekijän välillä	25
	5.2 Kasvatustyö sijaishuollossa.....	26
	5.3 Nuorten näkemys	27
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
7	POHDINTA	31
	LÄHTEET.....	33

1 JOHDANTO

Lastensuojelu on noussut esiin uutisissa kevään 2023 aikana. Lastensuojelu on saanut kritiikkiä muun muassa riittämättömistä resursseista ja lastensuojelubisneksen kovenemisestä. (Köngäs 2023; Leinonen 2023.) Tällöin vastaanottajissa ymmärrettävästi herää huoli sijoituksissa lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tuen laadusta sekä -toteutumisesta lastensuojelun sijaishuollossa (Tiinanen 2023).

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata, mitä psykososiaalinen tuki lastensuojelussa pitää sisällään. Tavoitteenamme on kertoa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitä psykososiaalisella tuella tarkoitetaan lastensuojelun sijaishuollon arjessa. Pyrimme lisäämään niin omaa kuin ammattilaisten tietämystä psykososiaalisesta tuesta nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta sijaishuollossa. Henkilökohtaiset opinnäytetyön tavoitteemme perustuvat sosionomin kompetensseihin: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, ja näitä taitoja opinnäytetyössä kehitämme.

Opinnäytetyömme aihe valikoitui pitkällisen työstämisen pohjalta jaetusta kiinnostuksesta lastensuojelun sijaishuollon työtä kohtaan. Opinnäytetyömme tavoitteena on tutkia, mitä nuorten psykososiaalisella tuella sijaishuollossa tarkoitetaan. Toteutamme opinnäytetyön kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joka on yksi yleisimmistä kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä. Koska kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa ei ole tarkkoja sääntöjä, voidaan sen ajatella olevan yleiskatsaus aiheeseen. Aineiston valintaa eivät rajaa metodiset säännöt, jolloin aineistoa voidaan käyttää laajasti. (Salminen 2011, 6.)

Psykososiaalisella tuella tarkoitetaan kokonaisvaltaista psyykkistä, sosiaalista ja henkistä tukea, ja se läpäisee koko sosiaalialan kentän lapsuudesta vanhuuteen. Rajaamme psykososiaalisen tuen tutkimuksen osallisuuden ja vuorovaikutuksen käsitteisiin osana psykososiaalista tukea. Osallisuutta ei ole ilman vuorovaikutusta, joten onnistuneen psykososiaalisen tuen edellytyksenä onkin vuorovaikutus. (Muukkonen 2013, 168.) Opinnäytetyössämme tarkastelemme psykososiaalista tukea kuitenkin lastensuojelun sijaishuollon näkökulmasta kohdistuen nuoriin. Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lastensuojelulain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä hänen kotinsa ulkopuolella. (Lastensuojelulaki 417/2007, 49 §.)

2 LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLTO

2.1 Sijaishuollon merkitys nuorille

Lastensuojelulain 83§:ssä kerrotaan, että lapsen huostaanoton tai sijaishuoltoa koskevan asian ollessa vireillä hallinto-oikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa, voi asiaa käsittelevä tuomioistuimisto omasta aloitteesta tai lapsen taikka hänen vanhempansa tai huoltajansa vaatimuksesta antaa väliaikaisen määräyksen lapsen olinpaikasta ja siitä, miten lapsen hoito ja kasvatusta on asian tuomioistuinkäsittelyn aikana järjestettävä. Jos asia on hoidettava viipymättä, määräys voidaan antaa myös ilman asianosaisten kuulemistakin. Nuoren sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla hänen tarpeitaan edellyttämällä tavalla.

Nuorelle valittavan sijaishuollon paikan tulee vastata hänen tarpeisiinsa parhaimmalla mahdollisella tavalla. Suomi on sitoutunut YK:n lasten oikeuksien sopimukseen, jossa linjataan muun muassa lapsen oikeudesta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen (Perustuslaki 731/1999, 1§; Yleissopimus lapsen oikeuksista, 27 artikla). Mikäli nuori otetaan huostaan, tarkoittaa se siis sitä, että hänellä ei ole mahdollisuutta asua kotona, sillä syystä tai toisesta nuoren oikeudet hyvästä ja turvallisesta lapsuudesta eivät toteudu. Sijoituksen taustalla voi olla useammankin vuoden traumaattinen ajanjakso, jolloin sijaishuollon tulee olla erityisen laadukasta, huolehtivaa, eheyttävää ja korjaavaa. Siispä myös sijaishuollon kasvatustoimia ei voi suoraan verrata kotona asuvien nuorten kasvatukseen, sillä toimintakäytännöt perustuvat säädöspohjaan. (Hakalehto & Toivonen 2016, 137-138.) Nuoren sosiaalityöntekijä on vastuussa sijaishuollon järjestämisestä ja sijaishuoltopaikan valitsemisesta. Nuoren sijaishuoltoa valmistellessa sosiaalityöntekijä joutuu pohtimaan sijoituksen syitä, sijoituspaikan resursseja, nuoren kehitystason vaikutusta sijoitukseen, sisarusten asemaa, läheisverkoston roolia, nuoren terveydentilaa, sijoituspaikan sijaintia, kulttuuristen ja/tai uskonnollisten taustojen vaikutuksia sijoitukseen sekä sijoituksen vaikutusta nuoren koulunkäyntiin, harrastuksiin ja ystävyys-suhteisiin. Sosiaalityöntekijän tulee myös pitää hyvä puhe-yhteys sijaishuoltopaikkaan ja sijaishuoltopaikan tulee olla tietoinen sijaishuollon tarkoituksesta, syistä ja muista sijoitukseen vaikuttavista asioista. Sosiaalityöntekijän velvollisuus on kuitenkin pyrkiä perheen jälleenyhdistämiseen, mikäli sen katsotaan olevan nuoren edun näkökulmasta mahdollista tulevaisuudessa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 42§.)

Ennen sijoitusta nuorelle laaditaan henkilökohtainen asiakassuunnitelma, josta nähdään sijaishuollon tarkoitus, tavoitteet ja tukitoimet nuoren yksilöllisiin tarpeisiin räätälöitynä. Asiakassuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla, johon täsmennetään asiakassuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet sijaishuollossa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 30§.)

Kun sijaishuoltoon siirtymistä suunnitellaan, järjestetään nuorelle tutustumiskäynti sijaishuoltopaikkaan. Tutustumiskäynnillä nuorelle esitellään tilat ja sijaishuoltopaikan henkilökunta ja muut ihmiset, ja käydään läpi sijaishuoltopaikan säännöt ja käytännöt. Kun nuori siirtyy sijaishuoltopaikkaan, tulee hänet vastaanottavalla henkilöllä olla aikaa nuoren kohtaamiseen, jotta nuori kokee itsensä tervetulleeksi ja olonsa turvalliseksi. Nuoren saapuessa sijaishuollon yksikköön, on hänelle varattu valmiiksi omat tilat perusvarusteluineen niin, että hänellä on mahdollisuus sisustaa huoneestaan oman näköisensä. (Malja, Puustinen-Korhonen, Petrelius & Eriksson 2019, 63.)

Nuoren kasvatusta sijaishuollossa sisältää nuoren arjen rytmistä sekä sujuvuudesta huolehtimisen ja perushoidon. Lisäksi huolehditaan nuoren oikeuksien toteutumisesta sijaishuollossa, eli siitä, että hänelle mahdollistetaan oikeus tavata läheisiä ihmisiä sekä sosiaalityöntekijää, ja hänelle kerrotaan omasta tilanteestaan sekä turvataan oikeus käyttövaroihin ja tarvitsemiinsa palveluihin sijaishuollon aikana. Hyvä hoito ja kasvatusta toteutuu, kun nuoren yksilölliset tarpeet huomioidaan ja työskennellään lapsilähtöisesti. Sijaishuollon tehtävänä onkin tarjota nuorelle hänen etunsa mukainen kasvuympäristö, kun taas vanhemmilla säilyy huoltajan oikeudet tietyin rajoituksin. (Malja ym. 2019, 62, 68-69.) Turvallisen arjen rakentaminen ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen on kuitenkin vaativa ammatillinen tehtävä, joka edellyttää työntekijältä vahvaa ammatillista osaamista, tietoa ja taitoa. Pitkäjänteisten sijaishuollon tavoitteiden asettamiseksi tarvitaan muun muassa terapeutista, kasvatuksellista ja menetelmällistä osaamista. Työntekijällä tulee olla lisäksi taitoa arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä tarvittaessa kykyä muuttaa tavoitteita. (Yliruka & Närhi 2017, 13-14.)

Sijoitetun nuoren taustat ja tarpeet ovat usein moninaisia. Tavoitteiden asettamisessa tarvitaankin myös monialaista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä. (Timonen-Kallio ym. 2017, 14.) Strukturoidun työskentelyn aikana kartoitetaan nuoren kokemuksia ja arvioidaan hänen tuen tarpeitaan. Nuoren kanssa tehtävää strukturoitua työskentelyä auttaa, kun hän pääsee ilmaisemaan itseään monipuolisesti arjen erilaisissa tilanteissa. Mitä monipuolisemmin nuori pääsee kehittämään omia ilmaisutaitojaan, sitä kykenevämpi hän on omien tunteiden, kokemusten sekä

ajatuksiensa käsittelyssä. Samalla kasvavat valmiudet osallistua omaa elämää koskeviin valintoihin. Nuoren psyykkisen kasvun ja kehityksen edellytys on kuulluksi sekä nähdyksi tuleminen ja näihin hänellä on myös oikeus. Jo yksittäiset teot ja puheet voivat olla merkittävässä roolissa nuoren käsityksiin omasta itsestään, ja sitä kautta nuoren hyvinvointiin. (Barkman 2013, 274.) Nuoren tullessa sijoitetuksi, on hän joutunut viranomaisen julkisen vallan käytön kohteeksi, joka ei aina vastaa nuoren omaa tahtoa. Sen vuoksi onkin tärkeää, että nuori osallistetaan mukaan päätöksentekoon heti sijoituksen alusta lähtien ja nuoren mielipide selvitetään, jotta hän tulee kuulluksi omassa asiassaan. Ajatuksen taustalla on se, että nuori ei ole pelkkä passiivinen perheen ja sosiaalitoimijoiden sopimisen kohteena oleva objekti vaan aktiivinen toimija. (Hakalehto ym. 2016, 265.)

Kun nuori tuntee oman tarinansa, saa hän valmiuksia omaan resilienssiinsä eli selviytymiskyynsä. Kokijan on ehkä itse vaikea havaita monia selviytymisen kohtia aiemmista elämäkokemuksistaan, joita hänellä on ollut. Voi siis olla, että tarvitaan joku osoittamaan niihin. Barkman (2013, 278) toteaa artikkelissaan, että lastensuojelun sijaishuollon piirissä olevat lapset pyrkivät usein aktiivisesti selviämään ja ovat luovia, kun valitaan kuhunkin tilanteeseen sopivia strategioita. Nuoret saattavat toivoa esimerkiksi sijoituksissa ollessaan, että saisivat rauhassa tutustua sekä tarkkailla uutta ympäristöään, jotta saisivat vihjeitä, kuinka pärjätä mahdollisimman hyvin uudessa ympäristössään. Huostaanotto kun ei tarkoita pelkästään ympäristön muutosta vaan se tuo mukanaan uudet käytänteet sekä uusia vertaissuhteita muihin sijoituksessa oleviin nuoriin. Parhaimmillaan sijoitus tarjoaa nuorelle turvallisia ja luotettavia hoitavia aikuisia, uusia ystäviä, vaikuttamisen mahdollisuuksia omassa arjessa, elämäntaitojen karttumista, oman paikan löytymisen yhteiskunnassa sekä perhe- ja sisarusuhteiden paranemista. Sijoituksessa nuori on silti aina jossain määrin institutionaalisen objektivoinnin kohteena, nuoren joutuessa sopeutumaan sijaishuolto paikan sääntöihin, tapoihin ja rutiineihin (Enroos, Heino & Pösö 2017, 170). Mikäli käytänteet poikkeavat radikaalisti kodin tavoista tai nuorella on taustalla useampia sijoituksia, voi uusien käytänteiden sisäistäminen tuottaa alkuun haasteita. Sijaishuollossa nuori saattaa ensimmäistä kertaa saada aikuisen huolenpitoa, johon kuuluu rajojen asettaminen mutta myös lohdutusta (Enroos ym. 2017, 167). Sijoitus saattaakin hyvin alkaa niin sanotulla kuherruskuukaudella, jonka jälkeen ilmenee vastustusta mutta lopulta tapahtuu sopeutuminen. (Enroos ym. 2017, 180.)

Huostaanotto on aina voimassa vain toistaiseksi. Lastensuojelulain (417/2007) 47 § ja 49 § mukaan huostaanotto tulee lopettaa heti, kun huostaanoton ja sijaishuollon tarvetta ei enää ole. Tällöin so-

siaalihuollon johtavan viranhaltijan täytyy tehdä päätös huostaanoton lopettamisesta ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä edelleen valmistelee asian. Huostaanotto ja sijaishuolto kuitenkin lakkaavat viimeistään lapsen täyttäessä 18 vuotta. Sijaishuollon lakatessa nuori siirtyy jälkihuollon piiriin. Huostaanottoa ei saa kuitenkaan lopettaa, mikäli lopettamisen katsotaan olevan selvästi vastoin lapsen etua. (Lastensuojelulaki 417/2007, 4.3 §.) Kotiuttamisen tulee aina tapahtua suunnitelmallisesti (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023).

2.2 Osallisuus ja vuorovaikutus osana psykososiaalista tukea

Rajaamme tutkimuksen osallisuuden ja vuorovaikutuksen käsitteisiin osana psykososiaalista tukea. Osallisuutta ei ole ilman vuorovaikutusta, joten onnistuneen psykososiaalisen tuen edellytyksenä onkin vuorovaikutus. Vuorovaikutuksellisen havainnoinnin avulla voidaan saada nuoren tilanteesta irti paljon, jopa enemmän kuin nuori haluaisi. Vuorovaikutuksellinen havainnointi auttaa esimerkiksi asiakkuustilanteissa, joissa nuori kokee, että tilanteista kertominen on liian vaikeaa. (Muukkonen 2013, 168.) Lastensuojelussa osallisuus on niin nuoren kuin nuorelle tärkeiden aikuisten osallistumista vuorovaikutukseen. Työntekijöiden, nuoren ja vanhempien välisellä vuorovaikutuksella varmistetaan nuoren ja vanhempien kuulluksi tuleminen lastensuojelun prosesseissa ja arjessa. Osallisuuden tuen lisäksi Sorsan ym. (2022, 94-98) mukaan tärkeää lapsiperheiden psykososiaalisessa tuessa on koko perheen voimavarojen tukeminen. Opinnäytetyössämme keskityimme kuitenkin nuorten osallisuuden ja voimavarojen tukemiseen sijaishuollon kontekstissa.

Nuorta ei voida sijoittaa kodin ulkopuolelle selvittämättä ensin nuoren mielipidettä. Sosiaalityöntekijän tulee antaa nuorelle kaikki tarvittavat tiedot ja neuvot mielipiteen muodostamisen tueksi. (Hakalehto ym. 2016, 190.) Nuoren edun mukainen ratkaisu ei voi syntyä ilman nuoren myötävaikuttamista asiassaan (Hakalehto ym. 2016, 188). Silti päätös sijoituksesta ei ole aina nuorelle mieluisen ja vastuu nuoren edun mukaisesta päätöksestä nuoren turvallisen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi on aina sosiaalityöntekijällä. Hotari, Oranen ja Pösö (2013, 156) korostavat vuorovaikutuksessa lapsen oikeutta tulla kuulluksi omassa asiassaan myös silloin, kun lapsen tieto ja aikuisten tieto on keskenään ristiriidassa tai aikuiset eivät pidä lapselta saatua tietoa relevanttina. Nuoren osallisuudesta puhuttaessa tarkoitetaan sitä, kuinka hänelle mahdollistetaan, että hän voi itse olla ”mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa työtä, jota hänen etunsa turvaamiseksi tehdään.” Kun nuori otetaan mukaan häntä koskevien suunnitelmien tekoon, vahviste-

taan hänen osallisuuttaan, toiminnallisuuttaan sekä voimavarojaan (Sorsa ym. 2022, 94-98). Esimerkiksi lastensuojelun sijaishuollon arjen lomassa tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa työntekijä ja nuori voivat yhdessä pohtia mitä he vuorovaikutukseen antavat ja mitä he siltä haluavat (Hotari ym. 2013, 155). Hotari ym. (2013, 149) kertovat artikkelissaan, että lapsen vaikuttamisen mahdollisuus hänelle itselleen tärkeissä yhteisöissä onkin ratkaisevaa myös oman identiteetin kehittymisen näkökulmasta, sillä se antaa hänelle mahdollisuuden rakentaa ymmärrystä omasta itsestä, ympäristöstä ja elämästä. Osallisuuden vahvistamisen näkökulmasta onkin tärkeää nähdä nuori yksilönä (Hotari ym. 2013, 156). Nuoren osallistamisella asiassa muovataan nuorta kohti itsenäiseksi yhteiskunnan jäseneksi tulemistä (Hakalehto ym. 2016, 269). Mikäli nuori jää sivuliseksi asiassa ja yhteistoiminta sijoituksessa tapahtuu vain perheen ja sosiaalitoimen välillä, on riskinä nuoren jääminen passiiviseksi sopimisen kohteeksi toisin kuin aktiiviseksi toimijaksi (Hakalehto ym. 2016, 265).

Hotarin ym. (2013, 162) artikkelissa kuvataan sijaishuollossa nuorten osallistumisen reunaehdoiksi luottamuksen rakentamisen, yksilön huomioimisen, hienovaraisen lähestymisen, kunnioituksen, ajan antamisen, hyvän yhteistyön sekä avoimuuden. Ensiarvoista nuorten kokemusten mukaan osallisuuden vahvistamiseksi olisikin nuoren kanssa työskentelylle varatun ajan lisääminen ja tutustuminen nuoren aidosti.

Kaikkon ja Friisin (2013, 108) mukaan työntekijän tapaa olla vuorovaikutuksessa ohjaavat juuri työssä käytettävät menetelmät ja niiden taustateoriat. Työntekijän persoona nähdään kuitenkin työntekijän arvokkaimpana työvälteenä yhteistyösuhteen perustuessa vuorovaikutukseen. Oman persoonan ja ammatillisen vuorovaikutuksen yhdistelmä tarjoaa asiakkaalle eli nuorelle ymmärrystä, välittämistä ja tukea. Työntekijä myötäelää ja kuuntelee nuoren rinnalla. Tasavertaisuus yhteistyösuhteessa kuitenkin vastuuttaa myös nuorta omasta arjestaan hänen ikätasonsa mukaisesti, samalla kun työntekijä kantaa vastuun prosessista. (Kaikko ym. 2013, 109.)

Sorsa ym. (2022, 94-98) nostavat esiin nuoren voimavarojen löytämisen tärkeyden lastensuojelun psykososiaalisessa tuessa. Voimavarojen tunnistamisella ja vahvuuksien esiin nostamisella voidaan tuoda nuorelle eheyttäviä onnistumisen kokemuksia. Se, millaista osallisuutta nuorelta tavoitellaan, ja mitä keinoja osallisuuden edistämiseksi olisi kannattavaa käyttää riippuvat nuoren tilanteesta, vaikeuksien luonteesta ja laadusta sekä nuoren iästä ja muista yksilöllisistä ominaisuuksista

(Muukkonen 2013, 165). Muukkonen (2013, 169) kuitenkin korostaa, että heti prosessin alusta lähtien on varmistettava, että nuori tietää mitä tapahtuu, hän tietää olevansa osallisena lastensuojelussa ja tietää, mitä se tarkoittaa ja hänelle kerrotaan syy siihen, miksi hän on asiakkaana.

Nuoren voimavaroja voidaan tukea esimerkiksi terapeuttisesta- ja sosiaalipedagogisesta työorientaatiosta käsin. Eronen ja Laakso (2016) kertovat tutkimuskatsauksessaan, kuinka terapeuttiset periaatteet ovat sovellettavissa moniin eri laitospuitoihin. Lähtökohdaksi sijaishuollon nuorten kanssa tehtävälle työlle on nuorten erityisten elämäntilanteiden entistä parempi tunnistaminen. Terapeuttisuus liitetään ajatukseen siitä, että lapsen elinympäristön tulisi tarjota hänelle tukea ja suojelua sekä mahdollistaa lapsen koulunkäynti, sosiaalisten taitojen oppiminen ja kiinnittyminen mahdollisimman normaaleihin lapsuuden instituutioihin, yhteisöihin ja palveluihin. (Eronen ym. 2016, 18.) Terapeuttisuus näkyy tutkimuskatsauksen tietojen mukaan sijaishuollossa muun muassa panostuksena työntekijäresursseihin, jolloin ohjaajia on työvuorossa päivisin lähes yhtä monta kuin lapsiakin ja öisin kaksi. Ohjaajien työtavoissa korostuvat vanhemmuuden taidot ja taiteen, liikunnan ja draaman hyödyntäminen työskentelyssä sijaishuollon nuorten kanssa. (Eronen ym. 2016, 20.)

Sosiaalipedagogisessa orientaatioissa puolestaan korostetaan Eronen ym. (2016) tutkimushavaintojen mukaan arkikeskeisyyttä, yhteisen arjen jakamista ja elämistä sijoituksissa lasten kanssa. Arjessa keskitytään nuoren vahvuuksien tukemiseen, elämässä kohdattujen asioiden käsittelyyn samoin kuin terapeuttisessa työssä, ja elämäntaitojen opetteluun sekä nuoren toimijuuden vahvistamiseen. Työtapa edellyttää ohjaajalta kykyä reflektiiviseen ajatteluun, omien arvojen ja toimintatapojen sekä omien kasvatuskäytäntöjen tarkasteluun ja niistä tietoisemmaksi tulemiseen. Lisäksi työntekijällä tulisi olla taito sosiaalisen läheisyyden ja etäisyyden säätelyyn. Suurimpana erona terapeuttiseen lähestymistapaan on se, ettei ohjaaja voi sijaishuollon arjessa täysin piiloutua ammatillisuuden roolin taakse, vaan hän antaa työssä myös aina jotain itsestään. Tällöin sijaishuollossa tapahtuva kasvatustoiminta on aitoa huolenpitoa, hoivaa, sitoutumista ja solidaarisuutta nuoria kohtaan. (Eronen ym. 2016, 22-23.) Käytännössä niin terapeuttisten kuin sosiaalipedagogisten työtapojen juurruttaminen osaksi sijaishuoltoa erityisesti lastensuojelulaitoksissa on haastavaa työntekijöiden vaihtuvuuden ja vaihtelevien koulutustaustojen vuoksi, jolloin pitkäjänteiseen paikalliseen yhteistyöhön perustuvaa toimintakulttuuria ei pääse syntyään. (Timonen-Kallio ym. 2017, 15.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata, mitä psykososiaalinen tuki lastensuojelussa pitää sisällään. Tavoitteenamme on kertoa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitä psykososiaalisella tuella tarkoitetaan lastensuojelun sijaishuollon arjessa.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymys kuuluu: Mitä on nuorten psykososiaalisen tuen voimavarojen ja osallisuuden tukeminen lastensuojelun sijaishuollossa?

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa lastensuojelutyön ammattilaisille kooste tutkittuun tietoon perustuen lasten ja nuorten psykososiaalisesta tuesta sijaishuollossa. Tavoitteenamme on, että lapset ja nuoret lastensuojelussa hyötyisivät tutkimuksesta välillisesti, työntekijöiden ollessa yhä tietoisempia psykososiaalisen tuen merkityksestä sijaishuollossa.

Henkilökohtaiset opinnäytetyön tavoitteemme perustuvat Arenen (2023) määrittämiin sosionomin kompetensseihin: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen. Sosionomin eettinen osaaminen koostuu ihmisarvon, tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämisestä sekä eettisesti perustellusta oman ja ammattialan toiminnan reflektiosta. Asiakastyön osaamiseen luetaan ammatillisen vuorovaikutussuhteen luominen asiakkaaseen ja palvelutarpeen arviointi, tilanteeseen soveltuvien työmenetelmien valitseminen, muutokseen tähtäävä prosessi, moniammatillisuus sekä asiakastyön arvioinnin ja dokumentoinnin taidot. Kriittiseen ja osallistavaan yhteiskuntaosaamiseen puolestaan sisältyy sosiaalisen osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymisen ehkäisy yhteisöissä ja yhteiskunnassa, osallistavat ja valtaistavat toimintatavat sekä vaikuttamistyö. Eettinen osaaminen opinnäytetyössämme näkyy yhdessä asiakastyön osaamisen kanssa lapsen tai nuoren näkökulman huomioimisena puhuttaessa psykososiaalisen tuen toteutumisesta lastensuojelun sijaishuollossa. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen puolestaan näyttäytyy opinnäytetyömme kohdissa, joissa nostamme esiin erilaisia osallisuutta edistäviä työtapoja ja niiden toivottuja vaikutuksia sijaishuollon lapsiin ja nuoriin, sekä niistä nousevaa pohdintaa.

4 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

Kirjallisuuskatsauksessa on pohjimmiltaan kysymys metodista ja tutkimustekniikasta, jossa tutkitaan jo tehtyä tutkimusta. Sen avulla kootaan tutkimuksien tuloksia, jotka ovat perustana taas uudelleen syntyville tutkimusten tuloksille. Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa kolmeen päätyyppiin, joita ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. (Salminen 2011, 1,3.)

4.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tässä tutkimuksessa käytetään tutkimusmenetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmistä kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä. Koska kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa ei ole tarkkoja sääntöjä, voidaan sen ajatella olevan ikään kuin yleiskatsaus aiheeseen. Satojen tutkimusten tutkiminen ei kuitenkaan realistista ja kirjallisuuskatsaus ei olekaan pelkkä raportti, essee tai tiivistelmä. Tutkimus toteutetaan olemassa olevan tiedon tunnistamiseksi, arvioimiseksi, tulkitsemiseksi ja yhdistämiseksi kriittisesti tarkastellun synteessin eli kokonaiskuvan muodostamiseksi. (Vilka 2023.) Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston valintaa eivät rajaa metodiset säännöt, jolloin aineistoa voidaan käyttää laajasti. Näin ollen tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä voidaan kuvata laaja-alaisesti ja tarpeen vaatiessa pystytään myös luokittelemaan tutkittavan ilmiön ominaisuuksia. Kun verrataan kuvailevaa kirjallisuuskatsausta kahteen muuhun kirjallisuuskatsauksen tyyppiin, systemaattiseen katsaukseen sekä meta-analyysiin, voivat kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset olla väljempiä. (Salminen 2011, 6.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tulkinnat tutkimusmenetelmänä vaihtelevat mutta yleisesti ottaen sen katsotaan olevan tieteellisiä periaatteita noudattava itsenäinen tutkimusmenetelmä. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata tutkimuksen kohteeksi valittua ilmiötä teoreettisesta tai kontekstuaalisesta näkökulmasta rajaten, jäsentäen ja perustellen hyödyntäen tarkoitukseen valittua kirjallisuutta. Tutkimuksen läpinäkyvyys prosessia avaamalla dokumentoinnin keinoin on kirjallisuuskatsauksissa keskeistä (Vilka, 2023). Menetelmän tavoitteena on tuottaa aikaisem-

paan tietoon perustuvaa kumulatiivista tietoa ja etsiä vastauksia tutkimuskysymykseen; mitä ilmiöstä tiedetään, mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet ja mitkä ovat niiden väliset suhteet. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta käytetään monenlaisiin tarkoituksiin ja siten se on myös käyttökelpoinen menetelmä akateemisissa opinnäytetöissä. (Kangasniemi, Utrainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 293-294.)

Kirjallisuuskatsaus noudattaa aina ennalta määrättyä protokollaa subjektiivisuuden ehkäisemiseksi. Esimerkiksi Rechears Gaten SALSA-kehystyökalua voidaan käyttää tutkimusprosessin helpottamiseksi. Alustavan ymmärryksen muodostuminen tapahtuu ensin tutkimuksia selaillemalla, jonka jälkeen perehtymällä tutkimuksen käsitteisiin tapahtuu kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Analysoiva ymmärrys syntyy, kun tutkimus puretaan osiin kuten teoria, menetelmät ja kohderyhmät, ja luodaan katsausmatriisi. Tällöin tapahtuu syntetisoiva ymmärtäminen eli kokonaiskuvan muodostaminen edellä mainituista tutkimuksen osista. Lopulta tieto jäsennetään niin itselle kuin lukijalle ymmärrettäväksi ja vastataan tutkimuskysymykseen eri lähteiden tietoja yhdistelemällä uuden tiedon luomiseksi. (Vilkkä 2023.)

Tutkimuskysymys esitetään usein kysymyksen muodossa ja valittua kysymystä tarkastellaan yhdestä tai useammasta näkökulmasta tai tasosta. Onnistuneen tutkimuskysymyksen edellytyksenä on, että se on riittävän täsmällinen sekä rajattu, jotta ilmiön tarkastelu syvällisesti on mahdollista. Kuitenkin mikäli ilmiötä halutaan tarkastella monista näkökulmista, onnistuu tutkimuskysymyksen muotoilu myös väljästi. Tutkimuskysymys ohjaa aineiston valintaa ja tarkoituksena onkin löytää mahdollisimman relevantti aineisto kysymykseen vastaamiseksi. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineisto muodostuu aiemmin julkaistuista, tutkimuksen kannalta merkityksellisestä tutkimustiedosta, ja aineisto kerätään tyypillisesti tieteellisistä tietokannoista tai manuaalisilla hauilla tieteellisistä julkaisuista. Aineiston sopivuutta määrittää se, kuinka hyvin sen avulla voidaan tarkastella aihetta ilmiölähtöisesti ja tarkoituksenmukaisesti suhteessa tutkimuskysymykseen. (Kangasniemi ym. 2013, 295.) Parhaimmillaan kirjallisuuskatsaus herättelee uusia tutkimusideoita. Suurin haaste onkin, jos uutta oivallusta ei synnykään, jolloin ei voi syntyä uutta tietoa. Kirjallisuuskatsaukselle tulisi antaa aikaa ja mm. Patricia Dwyer on todennut, ettei tiedon etsimisen ja löytämisen prosessia tulisi kiirehtiä. (Vilkkä 2023.)

4.2 Koehaut ja aineiston hankinta

Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet suomenkielisen aineiston haussa Oulun yliopiston ja Oulun ammattikorkeakoulun yhteisen kirjaston Oula-Finnan tietokantaa. Hakusanojen ja hakulausekkeiden muodostamisessa hyödynsimme kirjastoinformaation apua. Lopullisiksi hakusanoiksi valikoituivat ”lastensuojelu”, ”sijaishuolto”, ”osallisuus”, ”nuori” ja ”nuoret” sekä käsitteet ”psykososiaalinen tuki” ja ”emotionaalinen tuki”. Käyttämämme englanninkielisiä tietokantoja olivat Elsevier Science Direct sekä Ebscon Academic Search Premier ja CINAHL. Englanninkielisiä koehakuja tehdessämme, huomasimme ettei suomenkielinen hakulauseke englanniksi käännettynä toimi yhtä hyvin, joten muokkasimme kirjastoinformaation tuella englanninkieliset hakusanat sellaisiksi, että niistä saatiin muodostettua kirjallisuuskatsauksen aineiston keruun kannalta järkeviä hakutuloksia antava hakulauseke. Lopullisiksi hakusanoiksi valikoituivat sanat, käsitteet ja fraasit kuten ”child protection”, ”foster care”, ”child welfare”, ”young”, ”youth”, ”adolescent”, ”teenager”, ”psychosocial support” ja ”emotional support”. Suomenkielisiä asiasanoja asettaessamme hyödynsimme THL:n sotesanastot palvelua sekä Suomalaisen asiasanasto- ja ontologiapalvelu Finton sanastoa. Englanninkielisten asiasanojen asettamiseksi hyödynsimme MOT Kielipalvelun sanakirjaa sekä Ebscon CINAHL tietokannan Subject Headings hakutoimintaa. Hakusanoista johdettavat lausekkeet muodostimme Boolean operaattoreita (AND, OR, NOT) sekä fraasihakua (” ”) ja sanojen katkaisua (*) hyödyntämällä. Taulukossa 1 havainnollistetaan käyttämämme suomenkielisiä ja englanninkielisiä hakulausekkeita. Koska englanninkielisiä hakuja tehdessämme huomasimme sanan ”participation” eli suomenkielisissä hauissa ilmentyvän ”osallisuus” sanan tuottavan englanninkielisissä hauissa sisäänotto- ja poissulkukriteerit huomioiden kohtuuttoman suuren (2348 hakutulosta Ebscossa) otannon ilman merkittävää tutkimuksellista lisäarvoa, käsitteen ”participation” ollessa englanninkielisissä aineistoissa epärelevantimmassa asemassa verrattuna suomenkielisiin hakuihin, päätimme jättää käsitteen englanninkielisissä hauissa hakujen ulkopuolelle. Samasta syystä luovuimme Google Scholar tietokannan käytöstä. Hakulausekkeet englanniksi kuvattu taulukkoon kahdessa muodossa, sillä Ebscon ja Elsevierin hakukoneet eroavat toisistaan käytännöltään, jolloin ensiksi mainittu hakulauseke toimii parhaiten Ebscossa ja jälkimmäinen Elsevierissa.

TAULUKKO 1. Hauissa käytetyt suomenkieliset ja englanninkieliset lausekkeet.

Hakulausekkeet
Suomenkieliset (lastensuojelu* OR sijaishuol*) AND (osallisuus* OR "psykososiaalinen tuki" OR "emotionaalinen tuki") AND (nuori* OR nuore*)
Englanninkieliset <i>Ebsco:</i> ("child protection" OR "foster care" OR "child welfare") AND ("psychosocial support" OR "emotional support") AND (young* OR youth* OR adolescen* OR teenager*) <i>Elsevier:</i> ("child protection" OR "foster care" OR "child welfare") AND ("psychosocial support" OR "emotional support" OR participation) AND (young OR youth OR adolescent OR teenager)

Taulukossa 2 havainnollistettuna hakutulosten sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Niin hakulausekkeet kuin sisäänotto- ja poissulkukriteerit tarkentuivat koehakujen aikana. Rajasimme valitun aineiston julkaisuaikavälille 2013 – 2023, jotta tieto olisi mahdollisimman ajantasaista eli tuotettu kymmenen vuoden sisällä. Suljimme hauista ulos epätieteelliset sekä vertaisarvioimattomat artikkelit ja muun kuin suomen- tai englanninkieliset artikkelit, jotta aineisto pohjautuisi tutkittuun tietoon sekä olisi molempien kielitaidon huomioiden luettavassa muodossa. Kiinnitimme huomiota myös tiedon saavutettavuuteen ja edellytimme aineistolta maksutonta saatavuutta. Tärkeimpänä aineiston valinnassa korostui kuitenkin sen vastaavuus opinnäytetyömme tutkimuskysymykseen.

TAULUKKO 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Suomen- tai englanninkielinen	Muu kuin suomen- tai englanninkielinen
Koko teksti saatavilla ilmaiseksi	Koko teksti saatavilla vain maksullisesti
Vastaa opinnäytetyön tutkimuskysymykseen	Ei vastaa opinnäytetyön tutkimuskysymykseen
Julkaistu vuonna 2013 – 2023	Julkaistu ennen vuotta 2013
Tieteelliset julkaisut	Ei tieteelliset julkaisut
Vertaisarvioidut julkaisut	Ei vertaisarvioidut julkaisut

4.3 Valittu aineisto

Hakulausekkeilla ja -rajauksilla Oula-Finna-tietokannasta saimme tuloksia 37, Ebscosta 14 ja Elsevierista 224. Taulukossa 3 havainnollistetaan tutkimukseen valittujen aineistojen määrä otsikon, abstraktin- ja koko tekstin perusteella. Tutkimukseen valikoituivat ne aineistot, jotka vastasivat parhaiten opinnäytetyömme tutkimuskysymykseen. Koko tekstin perusteella tutkimukseen valikoitui 4 aineistoa.

TAULUKKO 3. Valittujen aineistojen määrä.

Tietokanta	Hakutulokset	Hyväksytyt otsikon perusteella	Hyväksytyt abstraktin perusteella	Hyväksytyt koko tekstin perusteella
Oula-Finna	37	12	3	2
Ebsco	14	1	1	1
Elsevier	224	7	2	1

Tutkimukseen valittu aineisto on eritelty taulukossa 4. Valitsemiseen vaikutti erityisesti sisällön vastaavuus tutkimuskysymykseen ja aineiston luotettavuus. Karsimme pois muut aihetta koskevat opinnäytetyöt ja rajasimme valintaa valtakunnallisiin sekä kansainvälisiin tutkimusjulkaisuihin. Valtaosa englanninkielisen haun aineistoista karsiutui otsikon perusteella ja edelleen tarkemman sisällön (=abstraktin) tarkastelun pohjalta pois lopullisesta aineistosta. Erityisesti englanninkielisessä aineistonhaussa haasteeksi osoittautui hakulausekkeiden tuottamien tulosten laajuus, jolloin valtaosa tuloksista ei vastannut suoraan tutkimuskysymykseen.

TAULUKKO 4. Tutkimukseen valitut aineistot.

Julkaisu	Tekijä(t)	Julkaisupaikka ja vuosi	Aihe
”Ne näki musta” – Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset	Laakso, Riitta	Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, raportti 1/2019, Helsinki	Raportti huostaanotettujen lasten ja nuorten kokemuksista sijaishuollossa.
”Opin uusia asioita, sain vaikuttaa ja ilmaista omat mielipiteeni” –Lastensuojelun sijaishuollon haastekisa	Kaijanen, Milja & Westlund, Onni	Pesäpuu ry, raportti, 2021	Raportti lastensuojelun sijaishuollon haastekisan tuotoksista.
Children’s experiences with Child Protection Services: A synthesis of qualitative evidence	Wilson, Samita, Hean, Sarah, Abebe, Tatek & Heaslip, Vanessa	Children and Youth Services Review 113/2020	Laadullinen tutkimus lastensuojelun kokemuksista lasten ja nuorten näkökulmasta.
Social support and interdependency in transition to adulthood from child welfare services	Paulsen, Veronika & Berg, Berit	Children and Youth Services Review 68/2016	Sijaishuollosta itsenäistyvien kokemuksia ja näkökulmia itsenäisyyteen.

4.4 Aineiston analyysi

Käytämme kirjallisuuskatsauksessamme aineistolähteistä sisällönanalyysiä kootaksemme aineistosta selkeän ja yhtenäisen, tutkimuskysymystä vastaavan tiedon. Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tarkoitetaan joko aineiston pelkistämistä, ryhmittelyä, alakategorioiden, yläkategorioiden ja yhdistävien kategorioiden luomista tai aineiston kuvausta, analyysiä, merkityskokonaisuuksien jäsentämistä, niiden esittämistä ja tulkintaa sekä synteessin eli merkityskokonaisuuksien arviointia tai valmistelevaa teksti-immanenttista ja koordinoivaa tulkintaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Kirjallisuuskatsauksessa käytämme ensin mainittua sisällönanalyysin tapaa. Riippumatta käytetystä analysoinnin tavasta, sisällönanalyysi pyrkii aina kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti. Kirjallisuuskatsauksessa haluammekin sisällönanalyysin keinoin järjestää aineiston tiiviiseen sekä selkeään, opinnäytetyön informaatioarvoa lisäävään yhtenäiseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Pelkistämällä eli redusoidulla karsimme ensin aineistosta tutkimuskysymyksen kannalta kaiken epäolennaisen pois keräten ylös vain kaikista relevanteimmat ilmaukset. Käytimme erillistä word-tiedostoa kokoamiemme alkuperäisilmausten pelkistämiseen, joista esimerkkejä taulukossa 5. Kaiken kaikkiaan ilmauksia kertyi yhteensä 30.

TAULUKKO 5. Esimerkkejä alkuperäisten ilmaisujen pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
"Lasten positiivisina kokemuksina korostuu ihmissuhteiden merkitys: suhteet vanhempiin ja sisaruksiin sekä sosiaalityöntekijän merkitys. Tärkeää on myös se, että lapsi voi luottaa arkisesta hyvinvoinnistaan vastaaviin aikuisiin sijaisperheessä ja lastensuojelulaitoksessa." (Laakso 2019, viitattu 1.12.2023)	Lapset korostavat luottamuksellisten ihmissuhteiden merkitystä sijaishuollossa.
"Nuori odottaa, että ammattilaiset lähestyvät nuorta ja kysyvät "Kuinka hän voi?". Hän odottaa, että häntä autetaan ja kysytään erikseen. Nuori odottaa, että aikuinen on saatavilla nuoren halutessa. Nuori haluaisi välittävän ja kokosydämellään tekevän työntekijän vierelleen.	Nuori odottaa sekä toivoo että ammattilainen on aidosti kiinnostunut nuoren asioista ja haluaa auttaa nuorta.

Tärkeintä on ihminen, joka on aidosti kiinnostunut hänen auttamisestaan ja nuoren asioista.” (Kaijanen & Westlund 2021, viitattu 18.12.2023)	
“Being moved between placements or being sent back home abruptly, in general, took a toll on young people emotionally, physically, and psychologically” (Wilson ym. 2020, viitattu 3.12.2023)	Sijoituspaikoista toiseen muuttaminen tai äkillisesti takaisin kotiin muuttaminen vaikutti nuoriin emotionaalisesti, fyysisesti sekä psyykkisesti.
“Emotional support is also important for the youths in the study, here understood as having someone who loves you and cares for you” (Paulsen & Berg 2016, viitattu 5.12.2023)	Nuorille on tärkeää kokemus välittämisestä ja rakastetuksi tulemisesta.

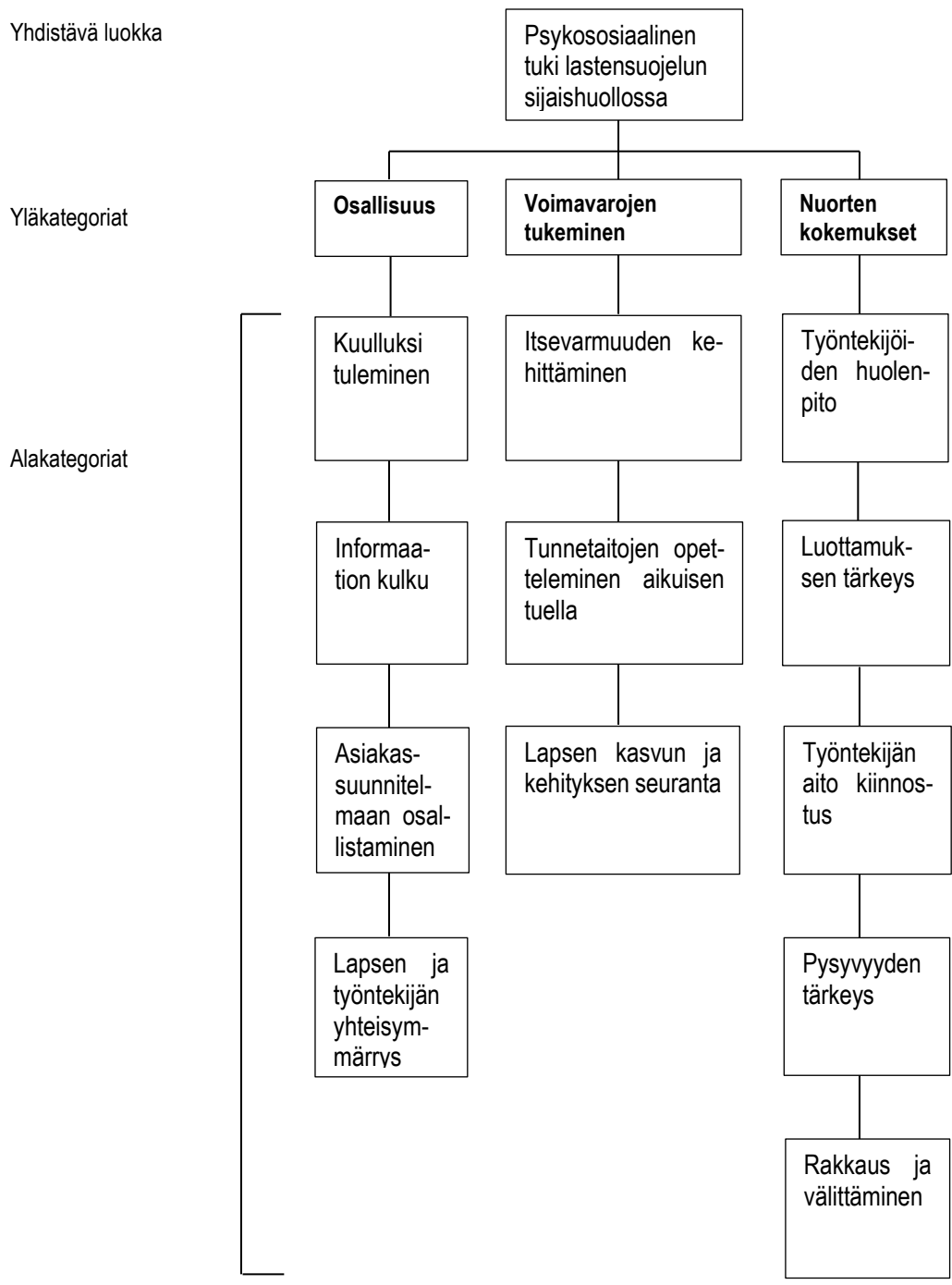
Alkuperäisilmausten pelkistämisen jälkeen ryhmittelimme eli klusteroimme edellisessä taulukossa esitellyistä ilmauksista samaa ja eri asioita tarkoittavia käsitteitä ryhmiksi omien alakategorioidensa alle taulukkoon 6. Alakategorioita muodostui yhteensä 31.

TAULUKKO 6. Esimerkkejä pelkistettyjen ilmausten klusteroinnista.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria
Lasten näkemysten ja kokemusten huomioiminen on avainasemassa lastensuojelussa.	Kuulluksi tuleminen.
Lasten ja nuorten mielipide selvitetään sijaishuollon arjen toiminnoissa.	
Positiiviset ihmissuhteet ovat merkityksellisiä haavoittuvassa asemassa oleville nuorille, heidän resilienssinsä kehittymiselle ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.	Itsevarmuuden kehittäminen.
Sijaishuoltopaikasta saatava tuki tunteiden käsittelyssä lisää nuorten psyykkistä hyvinvointia.	

Sijaishuoltopaikassa aikuisilla ei ole aina aikaa kohdata lasta, vaikka huostaanotetut kokevat aikuisten läsnäolon, tuen ja ymmärryksen tärkeäksi.	Työntekijöiden huolenpito.
Työntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa negatiivisesti kokemuksiin sijaishuollon laadusta.	

Seuraavaksi alaluokista on muodostettu yläluokkia, joista edelleen pääluokkia ja teoreettisia käsitteitä tai johtopäätöksiä. Aineiston abstrahoinnilla eli käsitteellistämällä saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. Aineistosta koottu abstrahointi kuvattuna kuviossa 1.

KUVIO 1. Aineiston abstrahointi: kuvaus psykososiaalisesta tuesta lastensuojelun sijaishuollossa.

4.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöprosessiamme ohjaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2023) hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet, joita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Tieteellistä tutkimusta tehtäessä nämä peruseriaatteet on aina otettava huomioon, jotta tutkimus on varmasti luotettava ja eettisesti toteutettu.

TENKin (2023) ohjeistuksen mukaan tieteellinen toiminta tulee suunnitella, toteuttaa ja dokumentoida huolellisesti, ja mahdollisuuksien mukaan avoimen tieteen periaatteita noudattaen sekä aiempi tutkimustieto huomioiden. Lisäksi on noudatettava oman tieteenalan sääntöjä ja ohjeistuksia. Opinnäytetyötä tehdessämme tiedostamme, että työ tarkistetaan plagiaatintunnistusjärjestelmässä, joten tutkimusprosessissa onkin tärkeää kunnioittaa muiden töitä ja viitata tutkimuksessa käytettyihin julkaisuihin asianmukaisella tavalla plagioinnin välttämiseksi. Plagioinnilla tarkoitetaan muiden tekemien töiden tai tutkimusideoiden kopiointia eli luvattonta lainaamista, jolloin asianmukaisia lähdeviittauksia ei ole työhön merkitty.

Tutkimuksessa käytettyjen aineistojen avoimuus ja mahdollinen jatkokäytettävyys onkin tutkimuksen eettisyyden kannalta tärkeässä osassa mutta samalla on muistettava tutkimusaineistojen oikeaoppinen säilytys varmistamalla, etteivät mahdolliset arkaluontoiset tutkimustiedot päädy väärin käsiin. Arkaluontoisilla tiedoilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi haastatteluun kerättyjä tietoja. (Vilka, 2021.) Koska opinnäytetyömme toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena emme kuitenkaan käsittele varsinaisesti arkaluontoisia tietoja. Tutkimusetiikalla tarkoitetaan ennalta yleisesti soveltuvia pelisääntöjä suhteessa kollegoihin, tutkimuskohteeseen ja mahdollisiin rahoittajiin, toimeksiantajiin sekä loppujen lopuksi suureen yleisöön. Tutkimusetiikka kulkee läpi tutkimusprosessin ideoinnista tutkimustulosten julkaisemiseen. (Vilka, 2021.)

Hakusanojen muodostamisessa teimme useita koehakuja, joiden pohjalta valikoituivat tutkimuksessa käytetyt hakulausekkeet. Hyödynsimme myös kirjastoinformaatikoiden tietotaitoa hakuja tehdessä. Näin pyrimme varmistamaan tutkimuksen luotettavuuden ja käyttämämme hakulauseet ovat helposti uudelleen toistettavissa käyttämistämme tietokannoista Oula-Finnassa, Ebscossa ja Elsevierissa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla lastensuojelun sijaishuollossa tapahtuvaa psykososiaalista tukea nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tutkimukseen valikoituneesta aineistosta heräsi useampia näkökulmia siitä, mitä psykososiaalinen tuki sijaishuollossa on nuorten osallisuuteen ja vuorovaikutukseen peilaten. Nämä näkökulmat jaoteltiin yläkategorioihin osallisuus, voimavarojen tukeminen ja nuorten kokemukset. Kiinnitimme aineistoissa huomiota erityisesti nuorten omiin kokemuksiin ja mielipiteisiin. Seuraavaksi esittelemme nostoja tutkimuksen tuloksista.

5.1 Dialogisuus nuoren ja työntekijän välillä

Nuorten psykososiaalisen tuen osallisuuden tukeminen lastensuojelun sijaishuollossa on tutkimustulosten perusteella kiteytetysti dialogisuutta nuoren ja työntekijän välillä. Aineistosta ”Osallisuus” yläkategorian alle kasautui teemoja kuten nuoren kuulluksi tuleminen, informaation kulku työntekijän ja nuoren välillä, nuoren osallistaminen asiakassuunnitelmaan sekä yhteisymmärrys tai sen puute lapsen ja työntekijän välillä. (Taulukko 7.)

TAULUKKO 7. Osallisuus.

Osallisuus
Kuulluksi tuleminen
Informaation kulku
Asiakassuunnitelmaan osallistaminen
Lapsen ja työntekijän yhteisymmärrys

Tutkimustulosten mukaan on tärkeää, että nuoret pääsevät pohtimaan tärkeäksi kokemansa asiat yhdessä, osallistumaan sekä tulemaan kuulluksi (Kaijanen & Westlund 2021, 35). Nuorten näkemysten ja kokemusten huomioiminen tarjoaa nuorille vaikuttamisen mahdollisuuksia omassa asiassa (Wilson ym. 2020, 2). Myös sijaishuollon arjessa lapsille ja nuorille annetaan vaikuttamisen mahdollisuuksia arjen toimintoja mietittäessä ja toteutettaessa, jolloin lasten mielipide tulee kuulluksi ja huomioidaan. Nuorten mukaan yksi toistuva asia, johon he voivat sijaishuollon arjessa vaikuttaa on esimerkiksi harrastukset. (Laakso 2019, 67.)

Sijoituksen prosessien vaiheista lapsille kertominen ja luottamus omaan sosiaalityöntekijään vaikutti lasten kokemuksiin omasta sijoituksesta positiivisesti (Wilson ym. 2020, 10). Sijoituksissa asiakassuunnitelmaneevottelut koetaan konkreettisimmiksi lasten osallistumisen kanaviksi, joissa heillä on mahdollisuus kertoa itse, kuinka heille asetetut yksilölliset tavoitteet ovat toteutuneet, mitä he ovat mieltä sijaishuoltoapaikastaan ja kuinka he haluaisivat olla yhteydessä läheisiinsä (Laakso 2019, 66). Kuitenkin suurin osa lastensuojelusta koetaan silti enemmän aikuislähtöisesti, jolloin lapsi ei ole tasa-arvoisessa asemassa aikuiseen nähden, ja hänen itsenäisesti toimimisensa omissa asioissaan on rajattua. Lapsen mielipiteen sivuttaminen päätöksenteossa vaikuttikin lasten kokemuksiin lastensuojelusta negatiivisesti ja he kokivat tulleen väärinymmärretyiksi. (Wilson ym. 2020, 2. & 10.)

5.2 Kasvatustyö sijaishuollossa

Nuorten psykososiaalisen tuen voimavarojen tukeminen lastensuojelun sijaishuollossa on tutkimustulosten perusteella puolestaan osa sijaishuollossa tapahtuvaa kasvatusta. Alla olevassa taulukossa 8 on lueteltuna esimerkkejä voimavarojen tukemisen ulottuvuuksista osana kasvatustyötä sijaishuollossa. Näitä ulottuvuuksia ovat nuoren itsevarmuuden kehittäminen, tunnetaitojen opetteleminen aikuisen tuella sekä lapsen kasvun ja kehityksen seuranta sijaishuollossa.

TAULUKKO 8. Voimavarojen tukeminen.

Voimavarojen tukeminen
Itsevarmuuden kehittäminen
Tunnetaitojen opetteleminen aikuisen tuella
Lapsen kasvun ja kehityksen seuranta

Nuorten mukaan sijoituksen aikana oman mukavuusalueen ulkopuolelle joutuminen on lisännyt heidän itsevarmuuttaan ja sijaishuoltoapaikasta saatu tuki tunteiden käsittelyssä on lisännyt heidän psyykkistä hyvinvointiaan. (Laakso 2019, 58. & 55.) Toisaalta tutkimustuloksista ilmeni se, että lastensuojelu ympäristönä voi olla myös riskitekijä lapsen kehitykselle, jonka vuoksi oikea aikainen lapsen tilanteen seuranta on tärkeää sijoitusprosessin kaikissa vaiheissa. Lasten kokemuksista ilmeni esimerkiksi se, että jos aikuinen keskittyi enemmän lapsen negatiiviseen kuin positiiviseen käytökseen, vahvisti se lasten negatiivista käsitystä itsestään. (Wilson ym. 2020, 11. – 12.)

5.3 Nuorten näkemys

Nuorten kokemuksissa lastensuojelun sijaishuollosta korostui tutkimustulosten perusteella perustarpeiden ja -turvallisuuden täyttymisen tärkeys. Näillä perustarpeilla tarkoitetaan muun muassa työntekijöiden tarjoamaa huolenpitoa, luottamuksen tunnetta, kokemusta työntekijän aidosta kiinnostuksesta nuorta kohtaan, aikuisten pysyvyyden tärkeyttä sekä kokemusta rakastetuksi ja välitetyksi tulemisesta. (Taulukko 9.)

TAULUKKO 9. Nuorten kokemukset.

Nuorten kokemukset
Työntekijöiden huolenpito
Luottamuksen tärkeys
Työntekijän aito kiinnostus
Pysyvyyden tärkeys
Rakkaus ja välittäminen

Nuoret kokivat positiivisena asiana sijaishuollossa työntekijöiden tarjoaman läsnäolon ja huolenpidon. Nuorten mukaan sijaishuoltopaikoissa aikuiset tukevat ja ymmärtävät lasta mutta toisaalta aikuisilla ei ole aina tarpeeksi aikaa kunnolla kohdata lasta, vaikka juuri aikuisten läsnäolo, tuki ja ymmärrys koettiin huostaanotettujen nuorten toimesta tärkeimmäksi viihtyvyyttä ylläpitäväksi tekijäksi. (Laakso 2019, 57. & 48.) Huostaanotettujen lasten kokemuksissa korostuukin se, voiko lapsi luottaa sijaishuoltopaikassa työskenteleviin aikuisiin (Laakso 2019, 19). Lastensuojelupalvelujen valvonnassa ja sijoitustyössä onkin kiinnitetty huomiota siihen, millaisia riskejä esimerkiksi lapsen ja työntekijän välisen asiakassuhteen katkonaisuus aiheuttaa turvallisen sijaishuollon toteutumiselle. Työntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa erityisen negatiivisesti lastensuojelun sijaishuoltoon. (Kaijanen & Westlund 2021, 29.)

Nuoret myös odottavat ammattilaisten olevan aidosti kiinnostuneita nuorten asioista ja haluavan aidosti auttaa nuoria. Nuoret toivovat työntekijöiden olevan tavoitettavissa aina nuoren halutessa. (Kaijanen & Westlund 2021, 48.) Mikäli nuori joutui äkillisesti muuttamaan sijoituspaikasta toiseen tai takaisin kotiin, vaikutti muutos nuoriin emotionaalisesti, fyysisesti ja psyykkisesti raskaasti. Paikasta toiseen muuttaessa erilaisiin normeihin sekä sääntöihin uudelleen sopeutuminen aiheutti lap-

sisä hämmennystä. Moni nuori sanoitti myös sitä, että perheen ja kavereiden luota pois muuttaminen aiheutti heissä eristetyksi tulemisen ja yksinäisyyden kokemuksia. (Wilson ym. 2020, 9. – 10.)

Kaiken kaikkiaan rakastetuksi tuleminen ja aito välittäminen sijaishuollossa on nuorille tärkeää (Paulsen & Berg 2016, 128). Huostaanotetut lapset refleктоivat tilannettaan ennen huostaanottoa ja jälkeen, ja vastauksista ilmeni, että lapset tunsivat olonsa turvallisemmaksi sijaishuollossa kuin ilman sitä. Puhuttaessa turvallisuuden tunteesta, se onkin kokonaisvaltainen kokemus, johon vaikuttaa perustarpeiden täytyminen sekä kuulluksi, ymmärretyksi sekä nähdyksi tuleminen. (Wilson ym. 2020, 10; Kaijane & Westlund 2021, 60.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kirjallisuuskatsauksessa on tutkittu mitä on nuorten psykososiaalisen tuen voimavarojen ja osallisuuden tukeminen lastensuojelun sijaishuollossa. Tutkimuksen myötä selvisi, että psykososiaalinen tuki lastensuojelun sijaishuollossa nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta on kiteytetysti dialogisuutta nuorten ja työntekijöiden välillä, osa sijaishuollossa tapahtuvaa kasvatusta, nuorten perustarpeiden täyttämistä sekä turvallisuuden tunteen välittämistä nuorille.

Tutkimusaineistosta nousi esiin kommunikaation tärkeys nuorten ja työntekijöiden välillä sijaishuollossa. Nuoret toivovat ohjaajien kunnioittavan laitoksessa asuvia nuoria, sillä se on heidän kotinsa. Ohjaajien ja nuorten välinen parempi vuorovaikutussuhde ja molemminpuolinen kunnioitus lisäisi nuorten mielestä kodinomaista tunnelmaa laitoksissa. Aineistosta kuitenkin ilmenee työntekijöiden olevan tietoisia siitä, että nuorten ja ohjaajien välisessä kommunikaatiossa on parantamisen varaa. Työntekijät kuvaavat muun muassa sitä, että liian usein pohditaan työntekijöiden kesken sitä, mitä nuorten kanssa pitäisi tehdä sen sijaan, että kysyttäisi nuorten mielipidettä. (Kaijanen & Westlund 2021, 83. & 73.)

Voimavarojen tuen näkökulmasta tutkimusaineistosta nousi esiin se, että lapset ja nuoret oppivat säätelemään omaa käyttäytymistään sijaishuoltopaikan mukaan. Lapset ja nuoret kertovat oman käyttäytymisen olevan heidän kokemuksissaan yksi keskeinen vaikuttamisen keino. (Laakso 2019, 70.) Lasten mukaan, mikäli aikuiset suhtautuivat heihin enemmän ongelmakeskeisesti kuin voimavarakeskeisesti, vaikutti se vahvistavasti heidän negatiiviseen käsitykseensä itsestään. Sijaishuollossa työskentelevillä aikuisilla on siis suuri merkitys lasten ja nuorten itsetunnon kehittymiselle. (Wilson ym. 2020, 11.) Tutkimustulosten mukaan positiiviset ihmissuhteet sijaishuollossa vahvistavat nuorten resilienssiä ja ennaltaehkäisevät nuorten syrjäytymistä myöhemmin (Paulsen & Berg 2016, 126).

Nuorten kokemuksissa aikuisten kontrolli ja vähäiset vaikutusmahdollisuudet omaan elämään heikentävät asiakastytyväisyyttä sijaishuollossa (Laakso 2019, 19). Negatiivisina puolina sijaishuollossa koettiin myös työntekijöiden vaihtuvuus, joka aiheuttaa lapsissa ja nuorissa hämmennystä. Edellä mainittujen lisäksi se, ettei lupauksia työntekijöiden toimesta aina pidetä, aiheutti huostaanotetuissa luottamuksen menettämistä ihmisiin sekä viranomaisiin. (Wilson ym. 2020, 10.) Toisaalta

positiivisena koettiin työntekijöiden tarjoama ympärivuorokautinen läsnäolo ja huolenpito, joka lisäsi nuorten turvallisuuden tunnetta sijaishuollossa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena on kuvata mitä psykososiaalinen tuki lastensuojelussa pitää sisällään. Opinnäytetyömme tavoitteena oli kertoa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitä psykososiaalisella tuella tarkoitetaan lastensuojelun sijaishuollon arjessa. Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat huostaanotetut nuoret, ja heidän kokemuksensa osallisuudesta ja omista voimavaroistaan lastensuojelun sijaishuollossa. Kokosimme yhteen aiempia tutkimuksia, joiden kohderyhmä täsmäsi tutkimuksemme kanssa. Aineistoa siivilöimällä muodostimme lopulta sisällönanalyysin keinoin kolme yläkategoriaa, joiden avulla pyrimme kuvaamaan psykososiaalisen tuen ilmiöitä sijaishuollossa. Yläkategorioiksi valikoituivat osallisuus, voimavarojen tuki ja kokemukset.

Johtopäätösten mukaan psykososiaalinen tuki lastensuojelussa on dialogisuutta nuorten ja työntekijöiden välillä, osa sijaishuollossa tapahtuvaa kasvatusta, nuorten perustarpeiden täyttämistä sekä turvallisuuden tunteen välittämistä nuorille. Aineistosta välittyi psykososiaalisen tuen kytkeytyvän vahvasti sijaishuollon arkeen. Lopulta kyse onkin sijaishuoltopaikassa tapahtuvista pienistä asioista, joilla on suuri merkitys nuorille. Nuorten ja työntekijöiden molemminpuolinen kunnioitus sekä sujuva vuorovaikutus ja kommunikaatio ovat keskiössä nuorten kokemuksissa sijaishuoltopaikan kodinomaisuudesta. Nuorille on tärkeää, että he saavat tuntea olevansa sijaishuoltopaikassa kuin kotonaan ja toivovat työntekijöiden kunnioittavan heidän elinympäristöään sijaishuollossa. Huostaanotettujen nuorten kasvu tapahtuu pitkälti sijaishuoltopaikassa, joten työntekijöiden tekemällä kasvatustyöllä on suuri merkitys nuorten kokemuksiin itsestä sekä itsetunnon kehittymiseen, käyttäytymiseen ja resilienssiin. Toisaalta aikuisten kontrolli koettiin viihtyvyyttä vähentävänä tekijänä sijaishuollossa, vaikka samalla työntekijöiden ympärivuorokautinen tuki koettiin myös hyvänä asiana. Turvallisuuden tunnetta heikensi luottamuksen puute aikuisiin, jota aiheutti muun muassa työntekijöiden vaihtuvuus, lupauksen pitämättä jättäminen, kommunikaation puute, epätietoisuus ja nuorten mielipiteen sivuttaminen.

Opinnäytetyöprosessimme on ollut pitkä ja haastava, mutta myös opettavainen ja palkitseva. Aloitimme opinnäytetyön työstämisen keväällä 2022 ja opinnäytetyömme valmistumisen venymiselle on useita selittäviä tekijöitä. Päällekkäiset kurssit, harrastukset ja samanaikainen työssäkäynti ovat osasyitä opinnäytetyön viivästymiselle. Myös se, että opinnäytetyön aihe ja toteuttamistapa ehti muuttua matkan varrella useampaan kertaan, söi motivaatiota opinnäytetyön tekemiseen, kunnes

lopulta silloisen opinnäytetyön ohjaajamme suosituksesta päädyimme kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen psykososiaalisesta tuesta lastensuojelussa. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen oli helppo yhteistyökumppanin puuttumisen vuoksi, mutta kirjallisuuskatsaus opinnäytetyönä osoittautui myös luultua haastavammaksi. Toisaalta olemme kirjallisuuskatsauksen tekemisen myötä oppineet paljon uutta tutkimuksen tekemisestä ja -tekemiseen liittyvistä asioista, kuten aikatauluttamisesta, tiedonhausta ja tiedon käsittelystä. Opinnäytetyön ohjaajiemme tuki auttoi jaksamaan prosessin loppuun, vaikka aika-ajoin oma usko työn suhteen olikin loppua.

Henkilökohtaisina opinnäytetyömme tavoitteina oli lisätä niin omaa kuin ammattilaisten tietämystä psykososiaalisesta tuesta nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta sijaishuollossa. Tavoitteenamme oli myös kehittää sosiaalialan kompetenssien mukaisia eettisen osaamisen, asiakastyön osaamisen, kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen taitojamme. Mielestämme saavutimme nämä oppimistavoitteet opinnäytetyöprosessin aikana kohtuullisesti. Opinnäytetyöprosessista opimme sen, kuinka tutkimus toteutetaan kirjallisuuskatsauksena ja mitä se vaatii. Yllätyksenä tulikin kuinka vaativasta prosessista onkin kyse. Oppimisprosessi on ollut kuitenkin antoisa ja kirjallisuuskatsauksen myötä olemme päässeet syventymään tarkemmin siihen, mitä kaikkea lastensuojelun sijaishuollossa on otettava huomioon psykososiaalisen tuen näkökulmasta.

Opimme psykososiaalisesta tuesta lastensuojelussa sen, kuinka suuri osa sijaishuollon arkea psykososiaalinen tuki onkaan. Työn lomassa ei kuitenkaan varsinaisesti puhuta psykososiaalisesta tuesta, vaan asioista omilla nimillään, jotka psykososiaaliseen tukeen kytkeytyvät. Näitä asioita ovat sujuva kommunikaatio, vuorovaikutus- ja luottamussuhde, osallisuuden tuki ja osallistaminen, mielipiteen selvittäminen ja huomioiminen, kasvatusta ja tunnetaitojen opetteleminen, hellyys ja huolenpito sekä rakkaus ja välittäminen. Jatkotutkimusta psykososiaalisesta tuesta lastensuojelussa voisi jatkossa toteuttaa esimerkiksi perhetyön näkökulmasta.

LÄHTEET

Arene ry 2017. Sosionomikoulutus ammattikorkeakouluissa. Hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäjä elämänkaaren eri vaiheissa. Raportti sosiaalialan selvityksestä, 4. Hakupäivä 21.10.2023. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_lyhyt_raportti_fin.pdf?t=1526901428

Barkman, Johanna 2013. Lasten ja nuorten elämäntarinan äärellä. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy, 273-283. Hakupäivä 9.2.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Enroos, Rosi., Heino, Tarja. & Pösö, Tarja 2017. Huostanotto – Lastensuojelun vaativin tehtävä. Vastapaino, 167-170, 180. Hakupäivä 11.7.2023.

Eronen, Tuija 2013. Häpeän säätely ja suhteissa olo. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy, 225-242. Hakupäivä 9.2.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eronen, Tuija. & Laakso, Riitta 2016. Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016. Työpäpaperi 44/2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Hakupäivä 25.4.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131499/URN_ISBN_978-952-302-780-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hakalehto, Suianna. & Toivonen, Virve 2016. Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Kauppakamari, 137-138, 188-190, 265, 269. Hakupäivä 11.7.2023.

Hotari, Kaisa-Elina., Oranen, Mikko. & Pösö, Tarja 2013. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy, 149-164. Hakupäivä 9.2.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kaijane, Milja. & Westlund, Onni 2021. ”Opin uusia asioita, sain vaikuttaa ja ilmaista omat mielipiteeni”. Lastensuojelun sijaishuollon haastekisa. Raportti. Pesäpuu ry. Hakupäivä 10.11.2023. <https://www.pesapuu.fi/wp-content/uploads/2021/10/Lastensuojelun-sijaishuollon-haastekisa-raportti.pdf>

Kaikko, Kirsi. & Friis, Leila 2013. Menetelmät lastensuojelun tukena. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy, 108-120. Hakupäivä 9.2.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kangasniemi, Mari., Utriainen, Kati., Ahonen, Sanna-Mari., Pietilä, Anna-Maija., Jääskeläinen, Petri. & Liikanen, Eeva 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede. Hakupäivä 25.4.2023. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286/77409>

Köngäs, Päivi 2023. Lastensuojelu on miljardibisnes, jonka paisuminen halutaan kuriin – yksi osa palapeliä ovat Miika ja Mari Kortesojan kaltaiset sijaisvanhemmat. Yle.fi 2.2.2023. Hakupäivä 16.5.2023. <https://yle.fi/a/74-20015982>

Laakso, Riitta 2019. ”Ne näki musta”. Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset. Raportti 1/2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta Oy. Hakupäivä 10.11.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137484/URN_ISBN_978-952-343-267-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lastensuojelulaki 417/2007. Hakupäivä 19.4.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P2>

Leinonen, Anna 2023. Avi: Oulun kaupungille vakava huomautus lastensuojelun järjestämisessä – myös monessa muussa kunnassa parannettavaa. Kaleva.fi 23.1.2023. Hakupäivä 16.5.2023. <https://www.kaleva.fi/avi-oulun-kaupungille-vakava-huomautus-lastensuojelun-5264221>

Malja, Marjo., Puustinen-Korhonen, Aila., Petrelius, Päivi. & Eriksson Pia 2019. Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus 2019:8, 62-63, 68-69. Hakupäivä 22.5.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Muukkonen, Tiina 2013. Lapsen kohtaamis- ja prosessiosallisuus. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy, 165-175. Hakupäivä 9.2.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Paulsen, Veronika. & Berg, Berit 2016. Social support and interdependency in transition to adulthood from child welfare services. Children and Youth Services Review 68/2016. Hakupäivä 10.11.2023. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740916302225?fr=RR-2&ref=pdf_download&rr=82c9a3bd8c764c7e

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Opetusjulkaisuja 62, julkisjohtaminen 4. Hakupäivä 16.5.2023. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sorsa, Minna., Hopia, Hanna., Heino-Tolonen, Tarja. & Raitakari, Suvi 2022. Lapsiperheiden psykososiaalinen tuki Suomessa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 59, 83–103. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/143517/Kirjoitus.pdf?sequence=1>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Hakupäivä 22.5.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P42>

Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Tammi. Hakupäivä 22.9.2023. https://oula.finna.fi/oamk/Record/oy_electronic_oamk.992170326206252?sid=2946279138&imgid=1

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Hakupäivä 15.10.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuoltopaikan valinta. Hakupäivä 9.2.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltopaikan-valinta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuollon päätyminen. Hakupäivä 9.2.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-paattyminen>

Tiinanen, Sara 2023. Hatkanuorten palauttaminen tyssää usein lainsäädäntöön. HS.fi 8.5.2023. Hakupäivä 16.5.2023. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009568255.html>

Timonen-Kallio, Eeva., Yliruka, Laura. & Närhi, Pekka 2017. Lastensuojelun terapeuttisen laitospalvelun mallinnus. Työpöytä 23/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Hakupäivä 25.4.2023. [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132319/Tyo%CC%88pa-peri_2017_23_netiti%20\(2\).pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132319/Tyo%CC%88pa-peri_2017_23_netiti%20(2).pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Jyväskylä. Hakupäivä 15.10.2023. https://oula.finna.fi/oamk/Record/oy_electronic_oamk.9917670172406252?sid=3231531480

Vilka, Hanna 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Art House. Helsinki. Hakupäivä 24.7.2023. https://oula.finna.fi/oamk/Record/oy_electronic_oamk.9917937275706252?sid=2946278052#versions

Wilson, Samita ym. 2020. Children's experiences with Child Protection Services: A synthesis of qualitative evidence. Children and Youth Services Review 113/2020. Hakupäivä 10.11.2023. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740919311697?via%3Dihub>